СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 68. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 24. марта, 1927. VOL. XXXV. No. 68. Jersey City, N. J., Thursday, March 24. 1927. THREE CENTS

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ВІДКЛИКУЄ ПРОТИПАЧКАРСЬКИЙ ДОГОВІР З МЕКСИКОМ

ДОРОГА ДО НОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В МЕКСИКУ ВІДКРИТА.

ВАШИНГТОН, 22. марта. — Департамент стейту повідомив мексиканський уряд, що він не буде відновляти договору з Мексиком проти пачкарства межи сими державами, коли сей договір вийде з життя в найблизчий понеділок.

Ся заява американського уряду має незвичайно велике значінне для Мексика. Сим способом Вашингтон звідомляє уряд Каеса, що Америка може кождої хвилі відкликати заборону вивозу оружа до Мексика, отвираючи в сей спосіб дорогу до нової революції.

Сенатор Норис, голова судового комітету, критикує остро уряд за сей крок, закидуючи урядови стремлінне до викликання нової революції в Мексику.

В НІКАРАҐВІ СТРІЛЯЛИ НА АМЕРИКАНСЬКИХ МАРИНАРІВ

НІЯКОЇ ШКОДИ НЕ ЗРОБЛЕНО.

МАСАЯ, Нікараґва, 22. марта. — Начальник місцевої поліції повідомив консервативкого кандидата на уряд президента сеї републики, що нині рано хтось стріляв на панцирний автомобіль, яким їхали американські маринарі. Кулі розбили заслону від вітру, але випадків у людях не було.

Американська команда остерегла своїх летунів, щоби вони стереглися підчас злетів перед можливими нападами.

СТЕЙТ НЮ ЙОРК ДАЛІ УХВАЛЮЄ ОСТРІ ЗАКОНИ ПРОТИ ЗЛОЧИНІВ

СІМ НОВИХ ЗАКОНІВ УХВАЛЕНО ПІДЧАС ОДНОЇ СЕСІЇ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 22. марта. — Стейтова леґіслятура ухвалила за сю сесію сім нових законів проти злочиків. Всі заострюють кари за ріжні злочини, в надії, що в сей спосіб вдасться зломати филі злочинів. Більшість сих законів походить від відомого правника Бомеса, який уже вславився проєктованнем лютих законів проти вломників.

НЕЗВИЧАЙНО ВАЖНИЙ РАДІОВИЙ ВИНАХІД.

НЮ ЙОРК, 22. марта. — Радіова Корпорація Америки заповідає, що до місяця буде впроваджений в торговлю незвичайно важний радіовий винахід, який положить конець всяким радіовим батеріям, сухим і мокрим. Інжинерам сього підприємства саме вдалося винайти таку „тюбу", що при її помочи можна буде брати електричну силу до радія просто з електричного ріжка, як се робиться тепер зі світлом.

СУД ВИДАЄ ВАЖНИЙ ПРИСУД ПРОТИ РОБІТНИЧОЇ ЮНІЇ.

БОСТОН, 22. марта. — Висший стейтовий суд засудив відділ 380. юнії молочарських візників на заплаченнє 61,971 долярів відшкодовання тром підприємствам, проти котрих ся юнія вела страйк, щоби примусити сі підприємства наймати тільки юнійних робітників.

Шкоду юнія наробила в той спосіб, що пикети ходили за візниками юнії та відмовляли покупців не піддержувати сих підприємств, поки вони не змінять своєї політики супроти юнії.

Робітничі юнії вважають сей вирок незвичайно тяжким ударом проти себе та постановили боротися, щоби його звалити.

КУЛИДЖОВЕ ВЕТО ПРОТИ ФАРМЕРСЬКОГО ЗАКОНА ПОШКОДИЛО ЙОМУ ПОЛІТИЧНО.

НЮ ЙОРК, 22. марта. — Чарлз Гилез, віце-президент републиканського комітету, вернувши нині з подорожи по заході, ствердив, що вето, яке президент Кулидж заложив проти проєкта закона про допомогу фармерам, зробило некорисне вражінне в фармерських околицях та що через се його кандидатура стоїть нині богато слабше.

ДЕ ВАЛЕРА НА СУДІ.

НЮ ЙОРК, 22. марта. — Перед місцевим судом ведеться вже від кількох днів росправа над позвом „свобідної айриської держави" о зворот півтретя міліона долярів, які американські Айриші зібрали на поміч для айриської боротьби за свободу.

Айриші зібрали були на бонди Ірляндії 6 міліонів долярів, але заряд не хотів віддати відтак півтретя міліона долярів „свобідній айриській державі", яку утворила Британія в межах британської імперії. За зворот тих гроший уряд сеї держави тепер і позиває.

Проти сеї претенсії „айриської свобідної держави" виступили айриські крайні републиканці. Нині на процесі виступав свідком Де Валера, президент колишньої айриської републики. Коли він увійшов на салю, прихильники устроїли йому гучну овацію, яку втихомирив суддя. Його переслухувано ціле пополудне, але ще не покінчено. Дальше переслуханне його відбудеться завтра.

ПОАНКАРЕ МАЄ ПРИЇХАТИ ДО АМЕРИКИ.

ПАРИЖ, 21. марта. — Американська адвокатська палата запросила французького премієра Поанкаре на свій річний зїзд. Поанкаре заявив готовість приїхати, якщо тільки державні справи не станунь на перешкоді.

СКАВТИ ВРАТУВАЛИ ПОЇЗД ВІД КАТАСТРОФИ.

ДОВЕР, Огайо, 14. марта. — Скавт Даналд Мейсон підчас „гайку" (мандрівки) зі своїм відділом скавтів зауважив, що на зелізничу дорогу скотився з валу величезний відломок скали. В цій хвилі він побачив наближаючийся поспішний поїзд лінії „Клівленд-Питсбурґ".

Не гаючи часу, він збіг зі своїм відділом на зелізничі тори і приказав скавтам вимахувати „скавтовими хустками". Машиніст побачив сиґнали і здержав поїзд в сам час.

В цей спосіб скавти вратували поїзд від неминучої катастрофи.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПЛЯН НЕЗАВИСИМОЇ УКРАЇНИ.

Женева. — Московські „Известія" доносять, що Чемберлен добився згоди Польщі на відступлення Німеччині данціґського коритаря і части горішнього Шлеска. За це Польща малаби отримати протекторат над самостійною Україною, яка в случаю успішної війни з большевиками має відірватися від Радянського Союза. Протекторат над Україною малаб дістати Польща на спілку з Німеччиною. „Известія" кажуть, що Польща радо згодилася на ці анґлійські „пляни".

БУНТ ВЯЗНІВ У ВІЙСЬКОВІЙ ТЮРМІ У ЛЬВОВІ.

У військовій тюрмі у Львові збунтувалися 24. м. м. вязні, присуджені на довголітню тюрму. Вязні, забарикадувавши двері, підпалили в келії всі сінники, повибивали вікна та обкидували всіх, хто тільки підходив ближче, відломками ліжок та лавок. Команда тюрми мусіла завізвати на допомогу пожарничу сторожу і щойно після залиття келії водою, вдалося присмирити збунтованих. Причиною бунту були мабуть дуже погані відносини у військовій тюрмі. Присмирених насильно бунтівників, якими проводив арештант Біліньскі, поранених заковано та заперто покищо за кару в темниці.

ЗАДЕРЖАННЯ ТРАНСПОРТУ УКРАЇНСКИХ КНИЖОК.

Державидат України переслав під адресою книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові транспорт книжок, що обнимав понад тисячу примірників. Книжки ці дійшли до польського кордону і тут застрягли в митній коморі. Лежать там уже більше ніж пів року, нищаться і ніякі заходи не помагають, щоби ці книжки могли дістатися до рук адресата. Переслані книжки далеко не політична література, а мимо того польський уряд побоюється впустити їх в межі своєї держави.

ФІЗИЧНА СИЛА ЖІНОК.

Цікаві подробиці про фізичну силу жінок, що працюють у фабриках і дівчат, що студіюють по вищих школах, подав професор фізіольоґічної хемії університету в Ґлесґов, Каткар, у відчиті, який він виголосив в однім з лондонських товариств. Досліди, які перевело анґлійське медичне товариство на домагання міністерства внутрішних справ, з метою означення тягару, який може двигати пересічна жінка без шкоди для її здоровля, потвердили, що найтяжчу працю виконують жінки в хемічних фабриках в Ґлесґов і в цегельнях в Середущому Велсі. Дівчата заняті в хемічних фабриках дивують просто там своєю фізичною силою і витревалостю, як і звинностю рухів при праці. Всі вони працюють босі і виконують поручені їм праці справно і без надмірних зусиль.

Не належать зовсім до рідких випадків такі жінки, що згортають лопатою денно 20—25 тон сирівця на висоту двох до двох і пів стіп. В цегольнях, де працюючі дівчата мають право вибирати довільно тягар, який можуть двигнути, переносять вони пересічно 100 фунтів кожна на віддаль 70—80 метрів, а жінки, що перевозять цеґли на тачках, набирають нараз чотири до чотирьох і пів сотнарів. Одна жінка потрапила перенести 36 тон матеріялу денно, але визначалась дуже сильною будовою тіла.

Проф. Каткарт каже, що дівчата доходять до найвищого степення своєї сили й справности у 18-тому році життя, але ті, що не працюють, виказують могато слабше розвинену силу мязів і дрібніщу будову. Дівчата, що студіюють в анґлійських вищих школах, де, — як відомо — кладеться великий натиск на атлетичні вправи і всякого роду спорти, виявляють вищий ріст, більшу вагу тіла і більшу фізичну силу, як ті, що працюють по фабриках, а вже богато вони сильніші та справніші від тих жінок, що зовсім фізично не працюють. Всеж таки вони не можуть рівнятися своєю силою з робітницями в хемічних фабриках та цеґельнях.

АРЕШТУВАННЯ НА ПІДЛЯШШІ.

Дня 22. лютого ц. р. наслідком зарядження люблинського воєвідства поліційні власти приступили до ліквідації робітничe-селянських орґанізацій на терені Підляшша. Арештовано понад 40 осіб в Сідлці, Лукові, Константинові й Угрові.

КРАЇНА ВІСІМДЕСЯТИ МОВ.

В богатьох містах Америки можна здибати людей з ріжних сторін світа та почути не одну мову. Але справжню „вежу вавилонську" представляє з себе провінція Бенґаль в Індії (це там, де є славне місто і порт Калькута). На просторі меншім як Ню Йорк і Пенсилвенія вона має поверх сорок міліонів мешканців, а між ними вісімдесять ріжних мов.

ГОЛОС РОЗПУКИ БЕЗРОБІТНИХ.

Доказом цього, як страшно змагається безробіття в Польщі, є публичне віче, скликане професійною Спілкою у Львові дня 20. лютого. Саля професійних Спілок була набита по береги. Як перші промовці виступили пепесівські провідники, але ніхто їх не хотів слухати. До голосу прийшли самі робітники й ті в чорних красках змальовували своє безвихідне положення, пятнуючи притім поведення ППС. Наслідком цього пепесівські провідники усунулися зі салі, а комісар поліції розвязав збори. Коли присутні добровільно не хотіли опустити салі, зявилася поліція і розіґнала зібраних крісами.

ЗАГОВІР У СТЕЙТОВІЙ ВЯЗНИЦІ В ДЖОЛІЄТ.

Шикаґо, 15. марта. — Леон Дельґода, випущений на волю вязень стейтової вязниці в Джолієт, виявив сензаційний заговір, який приготовляв Натан Леополд, щоб увільнити 1200 кримінальних вязнів з тюрми. Натан Леополд, це міліонерський убийник, який замордував маленького Боба Франкса в 1924 р.

Дельґода виявив, що Леополд уложив цілий плян втечі. Всіх вязничних сторожів мали заговірники утроїти, наливаючи стрихніни до кави. Він каже також, що до заговору мали належати і тих шість вязнів, які минувшої суботи втікли з вязниці.

Власти зарядили остре слідство.

„ЗАПОРОЖЕЦЬ" НА РАДІО.

Радіо-стація Наркомосу України передавала 27. лютого оперу „Запорожець за Дунаєм" а вечером був радіо-концерт зі студії „Український нарід та його пісня".

ЯЄШНІ КООПЕРАТИВИ В АМЕРИЦІ.

Фармерські кооперативні орґанізації в Злучених Державах продали в минулім році поверх 3,000,000 скринок з яйцями вартости яких трицять міліонів долярів. Це на 600,000 скринок (кейсів) більше як у попереднім році. „Яєшна кооперація" поміж американськими фармерами розвинулась найліпше в Каліфорнії, де фармерські спілки вивезли на протязі року на ринок 800,000 кейсів. Ті самі або окремі кооперативи доставляють на торг домашню птицю, — найбільше таких в Мизурі, Мінесоті і Висконсин. Взагалі в Америці є 60 великих фармерських орґанізацій для продажі домашньої птиці і яєць.

ПРИЇЗД АРТИСТА СПІВАКА ГОЛИНСЬКОГО.

До Львова прибув з України на кількамісячний побут відомий український оперовий співак М. Голинський, який хоче використати вільний час від анґажма виступами у львівській опері, після чого вертає знова на Україну.

КАНТОНСЬКА АРМІЯ ВВІЙШЛА ДО ШАНГАЮ

ШАНГАЙ, 22. марта. — Доперва сегодня ввійшла до міста правильна кантонська армія. Перейшло яких 6,000 жовнірів. З їх приходом устали грабежі, яких допускалися дезертири північної армії і бандити. Витало їх яких 150,000 страйкуючих робітників. З домів повівали червоні прапори.

Кілька сот шантунґських жовнірів, з боязни, щоб не попасти в кантонські руки, хотіли перейти на чужинецьку територію. Їх розоружували і впускали. Але натиск був так сильний, що Британці мусіли почати стріляти, тимбільше, що з боку шантунґського перші розпочали стрілянину і ранили трох британських жовнірів. Наслідком тих терть погибло на території британських і італійських концесій 40 жовнірів.

Всі признають, що з приходом кантонських жовнірів місто відотхнуло, бо заведено сякий такий порядок.

В чужинецькій дільниці побоюються найбільше большевицьких аґітаторів, які наплили сюда з других міст і можуть спричинити заворушенне.

ДВА РІЖНІ ПРОЄКТИ В СПРАВІ РОЗОРУЖЕННЯ.

ЖЕНЕВА, 22. марта. — Павло Бонкур, французький член Підготовчої Розоружної Комісії, виготовив проект розоруження і предложив комісії. Цей проєкт є протилежністю проєкту, який предложив комісії вискант Сесил.

Коли казали, що проєкт лорда Сесила був закороткий, то тому знова закидують, що він задовгий і розлізлий.

Найважнійше в проєкті Бонкура є те, що він предкладає установленне сталої ради, до якої належали би представники держав, заступлених в Лідзі Націй, а далі представники Америки і совітів. Та рада мала би право поробити доходження в справі розсліду територій тиж держав, що годяться на розоружение.

Коли британська пропозиція Сесила обмежувала армію тільки до тих жовнірів, які можуть бути вислакі в відповіднім часі до боротьби в боєвій лінії, Павло Бонкур поширює розоруженне на всі инші роди оборони, втягаючи до цего жандармерію, пограничну цлову охорону, воздушну силу і т. д. Французи заявляються далі проти продовження літ військової служби.

ПОЛІТИКА НІМЦІВ В ТІМ, ЩОБИ УВАЖНО ПРИСЛУХУВАТИСЯ.

БЕРЛІН, 22. марта. — Німецький міністер заграничних справ Штреземан дав собі раду ще й з німецьким парляментом. Говорячи про міжнародне положенне і про тертя на Балкані, а рівнож назріваючий конфлікт між Анґлією а совітами, заявив, що найкрасша політика для Німеччини буде в теперішню пору та, коли вона буде тим подіям спокійно приглядатися і пильно за ними стежити та ждати.

ВОЗДУШНЕ ПОЛУЧЕННЄ АНҐЛІЇ З АМЕРИКОЮ.

ЛОНДОН, 22. марта. — В слідуючім році будуть виготовлені два пасажирські аеропляни, з яких один буде вжитий для комунікації між Анґлією і Австралією, а другий для получення Канади з Анґлією. Цей другий приїде рівнож і до Америки, коли дістане запрошенне з рамени американського уряду.

Ті два великани будуть вжиті до властивої цілн доперва по певних пробах. Оба вони будуть величезних розмірів. Кождий з них буде майже такої величини, як найбільший корабель Левайятан. Будова кождого з них буде коштувати $1,750,000.

В аеропляні, який буде курсувати між Америкою і Анґлією, буде могло поміститися 100 людей. Подорож буде тревати два і пів дня. Буде там їдальня, в якій буде могло їсти рівночасно 50 людий, будуть спальні кабіни і инші вигоди, подібні до тих, які мають люксусові кораблі.

НЕ БУДЕ НАФТОВОГО МОНОПОЛЮ В ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 22. марта. — Французьке правительство відложило на разі проєкт заведення нафтового монополю. Сталося це головно тому, що нема на те відповідних фондів. Бо, щоби завести цей монополь, треба державі видати кілька білїонів на уладження.

З того найбільш раді американські фірми, які мали в своїх руках 80% французької торговлі ґазоліною і другими нафтовими виробами.

УСПОКОЮЮТЬ БАЛКАН.

ПАРИЖ, 22. марта. — Франція, Анґлія і Німеччина працюють спільно і згідно над тим, щоби не довести до війни в Альбанії, згл. до конфлікту Італії з Югославією.

З того приводу французький парлямент був перший раз свідком того, що з міністеріяльної лавки можна було почути слово Німеччина в звязку з миром. Бо ото Бріянд підносив саме змагання Німеччини не допустити до нової війни на Балкані.

БАНКРОТСТВО БАНКІВ В ЯПОНІЇ.

ТОКІО, 22. марта. — Велику паніку серед населення викликало банкротство 8 великих банків, яке наступило протягом одного дня. Це банкротство було наслідком нещасть, получених з великим землетрясеннем, яке навістило Японію в 1923 році. Уряд робить старання, щоби не довести до дальшої катастрофи, задумуючи видати спеціяльні 5% бонди для піддержки тих банків.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and holidays at [illegible] Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: „SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАРТУЄ ЗАСТАНОВИ

Кримінальна комісія нюйорського стейту перевела досліди над життєм по сільських округах, а тепер оголосила висліди тих доходжень. З рапорту комісії виходить, що сільські округи представляють собою дуже сумний образ. Комісія твердить, що коли не зайдуть зміни, зникне незабаром в нюйорськім стейті фармерський стан, бо молодіж не хоче оставати на фармах і жити по малих закутинах, а втікає до міст. Комісія підносить далі, що сільські округи не притягають нічим молоді та не дають їй нічого, щоби придержало її на місци. Молодь читає тільки кримінальні романи або любовні оповідання, танцює і запивається. Алькоголь і автомобіль є причиною страшного занепаду. Вони відтягнули молодіж від всякої поважнійшої роботи, вона тільки гонить за танцями та бейзболом і насолоджується фільмовими виставами. Дальше того її інтерес не сягає.

Комісія подає далі, що велика в тім вика спадає на школи, які по тих місцевостях дуже лихо поставлені. А що й в дома молодіж дуже часто не має відповідного догляду або й гіршиться родинними скандалами, яких тепер й по тих сільських округах повно, нема дива, що все йде до гіршого. Ніякої наукової книжки ніхто не читає, ніякого поважного журналу ніхто не пренумерує, сумний образ тай тільки.

Той сумний образ відноситься і до українських іміґрантів. І вони мешкають громадно по тих сільських округах, вони мають діти і вони наражені на ті всі небезпеки, про які згадує звіт кримінальної комісії. Що більше, якраз діти іміґрантів підпадають найскорше деморалізації і на них належить звернути особливо бачне око.

Найбільше лихо в тім, що молодіж стає пустою, що вона тільки тужить за „ґуд тайм", а бачить його тільки в танцях, алькоголю, мувіс і автомобілевих „райдах". Треба би отже звернути її увагу на щось поважнійше. І тут приходимо до тої користи, яку дає нашій іміґрації У. Н. Союз.

Загально відомо, що Союз дбає не тільки про матеріяльне забезпечення своїх членів. Він придержує їх рівнож ще й при своїй національности і при тій великій моралі, якою славився наш нарід і наша молодь в старім краю. Він бере в свою особливу опіку і нашу молодіж. Наші молодечі департаменти є під опікою старих, досвідчених і випробованих народних робітників, старих Союзовців. Молодіж, що належить до У. Н. Союза, не мусить марнувати час і нудитися. Вона може читати поважну ґазету, вона устроює представлення, належить до хору, устроює національні свята, йде з батьками на віча і привчується замолоду глядіти на життє серіозно. Молодіж при Союзі є під загальною контролею і тому не так легко їй попсутися. Тому ратуйте свої діти і вписуйте їх до У. Н. Союза.

ЗАХОДИ ЧЕХІВ КОЛО ДЕНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЗАКАРПАТТЯ

Національне життя Закарпатської України проходить в дуже тяжких умовах. Поводження Чехів на Закарпаттю мало чим ріжниться від поводження инших „культуртреґерів" на українських землях: Поляків, Румунів і Москалів. В свій час Закарпатській Україні обіцяно національно-територіяльну автономію, складено відповідні договори. Але все те лишилося лише на папері. Чехи все більше та більше забирають у свої лабети Закарпатську Україну.

Щоби не дати українському народови в цій землі національно окріпнутися, Чехи не допускали, й тепер не допускають, на Закарпаття українського свідомого національного елементу. Зате дуже радо впускали туди для русифікаторської роботи ріжних російських діячів. Добре знали Чехи, що тих обрусителів закарпатські Українці не зрозуміють, а навпаки, наочно побачать, що їм до „русскіх" так само далеко, як до Чехів чи до Словаків. Коли до закарпатських Українців промовляли москвофіли родом з Закарпаття чи ближчих околиць Галичини, то вони говорили на рідній мові місцевого населення, називаючи її „руською", і населення може й піддавалося вірі, що Москалі, себто „русскіе", та „Руснаки" то все одно. Але ось прийшли чисті Москалі, і населення побачило, що з їх говорення мало що зрозумієш. З тих шкіл, в яких наука провадилася на „русскій" мові, не виходило для населення нічого пожиточного.

Не знавши й не чувши своеї рідної української мови в школі, на вічу, у церкві, населення почало знеохочуватися до боротьби за свої „русскіе" інтереси. Чехи досить зручно й уміло вже більше восьми років національно дезорієнтували закарпатських Українців. Довівши їх остаточно до тимчасової національної індеферентности, вони почали переводити ширші „реформи".

Ранійше відірвали від етнографічної території Закарпаття більше 200.000 українського населення та приєднали його до Словаччини. Там над цим населенням уперто проводиться словачення. Тепер висувують нову „адміністраційну реформу": хотять перенести столицю Закарпаття з Ужгорода до Мункачева. Це значить, що в дальшому прийде нове обкроєння української території на користь Словаччини.

Сі „реформи" нарешті вивели населення трохи з пасивного стану. Населення починає рішучо протестувати проти „реформи", але цей протест мало що пособить.

Сидять смирненько іміґранти з Закарпаття в Америці, мов у рот води набрали. А вони мають моральне право більше ніж хто инший, піднести рішучий протест проти чехізації та словачення Закарпаття, бо з ними складали Чехи першу угоду про прилучення Закарпаття на автономних підставах до чехословацької републики.

Мовчать також всі ті численні іміґранти-Українці, що сидять у Празі в постійних стосунках з чеським урядом, політиками й громадськими діячами.

Чехи нищать Закарпаття, а про тих, що обовязані протестувати, можна сказати словами Тараса Шевченка:

А ми дивились і мовчали,
Та мовчки чухали чуби,
Німії, подлії раби.

Разом з новими „реформами" чехізація Закарпаття переводиться в самий інтенсивний спосіб. Користуючись апатією та здезорієнтованостю населення, що повстало в наслідок ріжних русифікацій, Чехи на Закарпаттю з державної служби викидають Українців все більше, та замінюють їх Чехами. Викидають з посад перворядних інжінерів, добрих педаґоґів, кваліфікованих урядовців, а на місце їх садять Чехів, щоби ті асімілювали наших людей. Замісць впровадження урядовання на Закарпаттю на народній мові, як застережено договорами, ведуть урядовання виключно в чеській мові. На подання, писані народньою мовою, відповідають по чеськи, документи виставляють по чеськи, навіть вивіски на державних установах змінюються на чеські. Дійшло до того, що навіть імена тих нечисленних урядовців Українців, яких ще затримано на службі, поперекручувано на чеське.

Це так в державних урядах. Не ліпше стоять справи і в „автономних" урядах. Шкільний відділ знаходиться під керуванням Чеха Шімека, який заповнив його на 80% Чехами. Урядовання провадиться по чеськи й лише на показ тримається референта, якого звуть „руським референтом". Як в центрі, Шкільний Відділ так саме поводиться й на місцях, серед населення. Чеські школи закладають не лише по містах, де мешкає трохи Чехів, але й по селах, де жадного Чеха нема. В той час на Верховині в кождому другому селі нема рідної населенню школи, а на кождого „руського" вчителя, де є школа, припадає 200—250 дітей. Таким чином третина дітей українського населення Закарпаття лишається зовсім без школи й росте анальфабетами.

Ще страшнійше бушує чехізація в таких гуманітарних установах, як Червоний Хрест. Дописі з Закарпаття констатують факти, коли голодним дітям, що чекали на ложку зупи, роздавали чеські брошурки. З дітьми говорили лише по чеськи, і дитина, яка намагалася говорити по чеськи, заслуговувала на ласку завідуючого.

Колись насилалися урядовці з Праги на Закарпаття з поясненням чеського уряду, що це робиться тому, що Закарпаття не має своїх відповідних сил. Тепер же нікому нічого не говорять: просто викидають місцеву інтелігенцію з державних посад в уже й так велике число безробітних. Завдяки централістичній економічній політиці Чехів зарібку для робітника тепер на Закарпаттю немає, а границі замкнуті, так що не помандруєш, як було колись, хоч на Мадярщину. Сидять робітники безрадно між горами голодуючи, а коли трапиться де в місті публична праця, то Чехи завжди стараються привезти чужих робітників й цим виривають останню можливість місцевим робітникам заробити собі на сухий шматок хліба.

Селянство придавлене страшними податками, які стягаються в немилосердний спосіб. Екзекутор забірає останню свитину, не звертаючи уваги на те, що град минулого року, повінь то що привели селянина й без податків до катастрофального стану. На Верховині страшний голод. Земля не вродила. А поратунку від чеської держави дасть біг.

Ратунок можуть їм тепер дати хиба організації й діячі, що вийшли з Закарпаття. І українській іміґрації в Чехії пора перестати мовчати й покірно дивитися, як Чехи нищать цей шматок дорогої української землі.

В ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЯХ З ПРИВОДУ АДМІНІСТРАЦІЙНОЇ РЕФОРМИ.

За відомостями закарпатської преси, від християнських демократів почавши й комуністами кінчивши, опір адміністраційній державній реформі, що заносить руку й над Закарпатською Україною, щораз міцніє. Дня 9. лютого ц. р. відбулося засідання виконуючого комітету з. зв. „Центральної Руської Народньої Ради", на якому були присутні всіх політичних мастей закарпатські діячі. В наслідок обговорення сучасного стану ухвалено маніфест до чеського уряду, основним змістом якого є встановлення правного противенства між сучасним станом закарпаття й тими юридичними статутами, що їх здекляровано в Сен-Жерменському трактаті та в конституції чеської републики. Маніфест кінчає піднесенням протесту проти перенесення головного міста Закарпатської України (з Ужгорода до Мукачова), бо, мовляв, справа та вже „конечно вирішена" ще 1919 р. з паном президентом чеської републики, як одночасно й проти загарбання урядом тих прав, що їх, за законом, має лишень краєвий сойм.

На цій параді комуністичні посли Мондок і Гатій заявили (в прочитаній спеціяльній деклярації і промовах) принціпове становище комуністичної партії Закарпатської України в цім питанні, засудивши діяльність т. зв. народних рад. — Ми так званих народніх рад не признаємо, бо за 8 років свого істнування вони ні разу не довели, що можуть бути оборонцями народу. Ці „народні ради" — то є представники т. зв. „руської інтелігенції" та попівства, отже нема що говорити про її народній характер. Натомісць ради трудящих міста й села — ось хто може виступати в імени народа й боронити його права, — так заявили комуністи.

ТОРГ УКРАЇНСЬКОЮ ЗЕМЛЕЮ.

Знову стала актуальна справа віддачі румунським урядом кількох громад на терені колишньої Буковини, на полудне від Заліщик, для Польщі в заміну за деякі громади в Карпатах, в поясі Чорногори. Частина буковинської території потрібна Польщі тому, що якраз тамтуди переходить залізниця, котра давала пряме получення з Коломиєю. Румуни радо годяться на цю заміну, одначе як рекомпензату жадають шмат землі в серці Чорногори.

До того ще польський уряд уряджує патріотичну шопку, а польські старости організують гуцульську делеґацію до Варшави, яка малаби вимагати від варшавського уряду полишення їх при Польщі.

ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ.

Отсим повідомляємо наших Шан. Покупців, що книжок за посліплатою (C. O. D.) з засади нікому не висилаємо.

Книжок на кредит також не висилаємо.

На такі листи, в котрих є замовлення на якісь книжки, а нема долучених рівночасно грошей (або віродостойних чеків чи моні-ордерів) за замовлені книжки, відповідати не будемо.

Всякі книгарняні замовлення полагоджуємо лише за попереднім надісланнем належитости.

Книгарня „Свободи".

Конан Дойл.

ЗНАК ЧОТИРОХ.

Помічення й висновки.

Бистроумність і невтомна енерґія Шерлока Говмза викликували в мені все наново подив. Але як тільки загадка була розвязана, тоді мого приятеля покидала вся його духова свіжість, і він попадав у цілковиту байдужність.

Бачити його в такому стані було для мене крайнє прикро, та ще більш відразливим видавався мені спосіб, якого він уживав, щоб прогнати свою задуму.

І сьогодня, коли ми сиділи в кімнаті, Шерлок Говмз здіймив з комина пляшинку та виймив з чистої шкіряної коробки інекційну вприскавку. Своїми білими, довгими пальцями він направив тоненьку голку і підсунув свій лівий маншет. Одну хвилину його очі спочивали задумано на безлічі знаків і пунктів, що густо вкривали лікоть і жилаву передню частину його руки. Врешті він встромив гостру вприскавку в шкіру, засунув глибоко малу затичку і з зітханням найвищої приємности опустився назад у свій оксамітний фотель.

Неодин місяць я приглядався тричі на день цій події і не міг ніяк з нею погодитися. Навпаки, з кождим днем збільшалась при такому видовищі моя досада, а в ночі не давала мені спати думка, що я надто трусливий, щоб рішуче виступити проти того. Але завсіди, скільки разів я рішався увільнити свою душу від того тягару, мій товариш зі своїм холодним недбалим виразом обличча здавався мені не таким, щоб супроти нього можна було собі на те позволити. Його великі здібности, цілий спосіб його поведення, та безліч випадків, в яких він проявив вже переді мною свій надзвичайний талан — все те робило мене супроти його боязким і здержливим.

Але цього пополудня я відчув нагло, що довше не можу видержати. Може вдарило мені до голови сильне вино, яке я пив при сніданку, а може подратував мене більш, як звичайно, сам Говмз своєю морочливою поведінкою.

— Що сьогодня на черзі, спитав я рішуче, морфій чи кокаїна?

Він підвів звільна очі від старого фоліянту, що лежав розкритий перед ним.

— Кокаїна, відповів він, семипроцентовий розчин. Хочете, може, спробувати, докторе Ватсоне?

— Пробі, відповів я трохи різко. Я ще не подолав наслідків афганського походу і не можу наражувати мого здоровля на таку небезпеку.

Він засміявся з моеї палкости. — Може й ваша правда, фізичні наслідки, мабуть, не дуже добрі. Але духа воно, на мою думку, так чудово побуджує і прояснює, що все иньше може мати тільки мале значіння.

— Але ж розважте, докоряв я йому вперто, порахуйте кошти! Можливо, що діяльність вашого мозку оживлюється і побуджується через те, але це протиприродний, хворобливий процес, який викликує прискорену виміну матерії і лишає по собі нарешті тревале ослаблення. Ви ж знаете самі, яка понура реакція находить на вас кождим разом. Справді, ця гра надто дорого вас коштує. За хвилеве вдоволення ви наражуєтеся на втрату тих визначних здібностей, якими ви обдарені. Кажу вам це не тільки як ваш доброзичливий приятель, але й як лікар, бо з того титулу я вважаю себе до певної міри відповідальним за ваше здоровля. Розважте це собі добре!

Здавалося, що він не образився. Він сперся ліктями на поруччя свого фотелю, склав кінці пальців до купи, як робить той, що збиається довше говорити.

— Мій дух, сказав він, бунтується проти застою. Дайте мені проблєму, дайте працю, відчитати найтяжше таємне письмо, вияснити найбільш заплутаний випадок. Тоді я в відповідному настрої і можу обходитися без всяких штучних побудників. Але я ненавиджу голу одноманітність істнування; мені треба духового подразнення. Це й та причина, задля чого я вибрав, а властиве створив собі свою власну, спеціяльну професію; бо я одинокий у своїм роді на світі.

— Одинокий детектив, що не служить? — спитав я недовірчиво.

— Одинокий дораджуючий детектив, що нікому не служить, — відповів він. — Остання і найпевніща інстанція в фаху детективів. Коли Ґреґсон або Лестред або Етелней Джонс пошиються в дурні, — а це до речі кажучи, їм звичайно трапляється, — тоді предкладають даний випадок мені. Я розсліджую факти як знавець і даю свій осуд спеціяліста. Моє назвище не появляється в ніякій часописі, я не вимагаю для себе ніякого признання. Моя найвища заплата це сама праця, саме вдоволення, коли маю відповідне поле для моеї спеціяльної здібности помічування і роблення висновків. — Врешті, не такий я вже цілком невідомий; мої невеликі твори перекладаються власне на французьку мову.

— Ваші твори?

— Ви того не знали? — сказав він, сміючись. Вони займаються чисто технічними питаннями. — Ось тут, наприклад, студія „Про ріжні роди тютюнового попелу". В ній я начислюю сто сорок і чотири сорти тютюну до курення, до циґарів і циґарок, що їх попіл дається відріжнити, як це можете бачити на друкованих барвних таблицях. Для суду це має часто величезне значіння. Якщо можна, наприклад, сказати з певністю, що вбивство поповнив мущина, що курив індійський тютюн, то через те звужується, очевидно, значно поле дослідів. Для вправного ока чорний попіл тріхінопольської циґари відріжнюється від білих волокон т. зв. птичого ока, як капустяна голова від картоплі.

— У вас незвичайний талан для малих дрібничок, завважав я.

— Я розумію їхню вагу. — Ось дальша моя праця про сліди ніг з замітками про ґіпс як засіб консервовання слідів. Ось маленький, але важний твір про вплив ремесла на форму руки з малюнками рук пошивальників, моряків, теслів, складачів, ткачів, точильників діямантів і т. д. Це має величезне практичне значіння для наукового детектива, зокрема коли ходить про розпізнання мерців або історію злочинців. — Але я наскучуюся вам своїми улюбленими темами.

— Цілком ні, відповів я запобігливо. Я дуже цікавлюся цими питаннями, від коли маю нагоду бути свідком їх практичного приноровлення. Ви говорили власне про помічення й висновки. Чи ці дві річі не є до певної міри однозначні?

— Гм, — ледви.

Він розперся вигідно у своїм фотелі і пускав з люльки ґусті голубі хмари диму. — Наприклад, помічення каже мені, що ви були сьогодня рано при Віґморській вулиці на почті, а висновок говорить мені, що ви надавали там телеґраму.

— Правда! Одно й друге згідне з правдою, гукнув я. Але, пробі, як ви попали на це? Ця думка прийшла мені нагло до голови, і я не казав про те ні одній душі.

— Це ж смішно просто, сказав він, радіючи з мого здивування, і дається пояснити саме з себе; але воно може послужити нам, щоб ствердити межі помічення і висновку. — Помічення каже мені, що на вашій підошві прилипла грудка червонавої землі. — Отже власне біля почтового уряду при Віґморській вулиці поправляють брук і тому перед її входом лежить насипана глина. Ця глина має дивну, червонаву барву, яка, на скільки знаю, не приходить, ніде в цілій околиці. Це помічення. Решта це висновок.

— А як дійшли ви до телеґрами?

— Я знав, очевидно, що ви не писали ніякого листа, бо цілий ранок я сидів напроти вас. У вашому відчиненому пульті лежить ще цілий запас почтових марок і листівок. Отже чого ви мали ходити на почту, як не на те, щоб надати депешу? — Коли відкинути на бік всі иньші чинники, то цей, що лишається, показує правдивий стан річей.

— У цьому випадку це згоджується з правдою, відповів я, застановившись. Але тут розвязка була дуже проста. Я хотів би колись піддати вашу теорію більш суворій пробі, якщо не будете цього вважати нечемністю?

— Навпаки, відповів він, мені було б дуже приємно; якщо дасте мені сьогодня розвязати якунебудь проблєму, тоді не буде мені треба брати другої дози кокаїни.

— Я чув, як ви раз говорили, що людина витискає на предметах свого щоденного ужитку, майже без вимку, печать своєї особистости так, що вправний дослідник може пізнати по річах характер їх власника. Ось тут я маю годинник, який ще не довго у мене. Може будете ласкаві сказати вашу думку про прикмети і звички його попереднього власника?

Я подав йому годинник не без почуття внутрішньої радости. На мою думку, це завдання не давалося розвязати; я хотів дати йому маленьку научку за надто самопевний тон, який він деколи прибирав. Він зважив рукою годинник, поглянув бистро на нього, відчинив його і оглядав механізм, наперед голим оком, а потім через сильне побільшаюче скло. Коли він нарешті віддавав мені годинник зі знеохоченим поглядом, я ледви здержувався від сміху.

— Тут мало такого, на чому можнаб опертися, завважив він. Годинник недавно чищений, і це забрало мені найважніщі признаки.

— Цілком слушно, відповів я. Годинник був чищений, заки я його одержав.

Говмзові треба було, очевидно, цеї слабої покришки, щоб закрити свою поразку. Бо і що ж він міг був найти і в нечищеному годинникові?

— Дослід не був вдоволяючий, але й не цілком без висліду, говорив він далі, впяливши мрійливо свої мутні очі в стелю. Ни не помилюся, коли скажу, що цей годинник належав до вашого старшого брата, який дістав його по батькові?

— Ви виводите те, без сумніву, з букв Г. В. на накривці?

— Так є. Буква В. вказує на ваше власне назвище. Дата сягає майже пятьдесять літ назад, і монограм такий сам за старий, як і годинник. Отже він був роблений для попереднього покоління. Дорогоцінні річі переходять звичайно на найстаршого сина, що носить звичайно батькове імя. А що ваш батько, оскільки мені відомо, вже давно помер, то ваш брат мав з того часу цей годинник у своїх руках.

(Дальше буде).

КОМУНІКАТ

Церковний Комітет для оборони української гр.-кат. церкви в Злучених Державах відбув своє засіданнє дня 16-го марта ц. р. у Філаделфії, при участи всіх членів Комітету.

Екзекутива подала докладний звіт, із якого видно, що майже всі парохії одобрили ухвали филаделфійського конгресу і виконали його постанови.

До Екзекутиви наспіли сотки листів від парохіяльних комітетів, які доносять про високу протестів проти епископа Богачевського до Вашингтону (до апост. делегата), про розпочаті кроки, щоби перебрати церковне майно на виключну власність і під заряд церковних громад, а з тим повідомлення, що загал нашої еміграції стоїть кріпко, як мур, при комітеті і при тих священиках, які заявили прилюдно, що стають разом із народом до боротьби за права і привилеї нашої церкви тай за національну і горожанську гідність. Із усіх листів стає очевидним, що наша еміграція є наскрізь свідома своєї сили, свідома справи, та що не дасть ніяк стероризувати себе тим, що вважають її за „темну народну масу".

З письмами долучено чеки на фонд оборони, так що до половини марта надіслано около сімсот долярів.

З початком квітня комітет проголосить поіменний звіт кождої громади, бо сподіється, що до кінця марта зголосяться усі, яким не є байдужа справа своєї церкви і національности.

Тим парохіям, які жадають зміни священика, подаємо до відома, щоби були терпеливі, бо мусимо дати якийсь час кождому священикови, аби мав можність надуматися, по котрій стороні йому стати: чи з народом, чи проти нього.

Нам приходить на думку інцидент із американської війни за незалежність. Ми читаємо, що всі прихильники англійського короля, а противники свободи, мусіли відтак забратися із Злучених Держав і шукати деінде собі вітчини і способу на життя.

Наша еміграція також затямить собі добре, хто прозивав нас „темною масою", хто не признавав нам ніяких прав, хто помітував демократичним ладом, а голосив ідею сліпого послуху, хочби сліпій, але залізній владі, хто поширював культ вельможних панів, а цурався ідеї рівности і братерства, хто виступав проти ратункової акції, яку веде „Обєднаннє", хто прозивав хаотиками і руїнниками найбільших синів України, Шевченка і Франка, хто старався загасити патріотичного і горожанського духа поміж нами і через те прислугувався нашим національним ворогам.

І справді нічим иншим, а тільки темною масою булиб ми, колиб ми своїм хлібом годували тих, що мають для нас тільки погорду і скриту ненависть. Ми признаємо як наших душпастирів тільки тих священиків, які мають у свойому серці повно християнської любови особливо для понижених, прибитих, поневолених — для сірих народних мас України. І добра доля тих бідних мас вартує для нас більше, ніж усі князівські, гетьманські, великопанські традиції. Тому і священиків ми хочемо таких, що не вважають своїм ідеалом бути „босами" над „темною масою", але підійдуть з любовою до „меньшого брата" і подбають, щоби піднести нашу іміграцію до культурної висоти других народів, защіплюючи у ній ідеали свободи, просвіти і любови до свого роду і краю, з якого походимо. Без почуття українського патріотизму наша молодіж виросте моральними каліками, бо не сповнить свого обовязку крови і походження для свого народу в біді. Не можна бути справжним американським патріотом, готовим до посвяти в разі потреби, коли хто знає, що він українського роду і знає, що Україна розділена і поневолена, що у старому краю над його племінниками знущаються — а він закривається, що його, як Американця, це не обходить нічого. Такий Американець поти тільки добрий, поки не потреба ніякої жертви, а в час потреби чи біди він буде такий же зимний для Америки, як студений тепер для України.

Длятого, що священики відограють велику ролю у вихованню молодого покоління, тому мусимо добре вважати, щоби нашими душпастирями були виключно люди, які дорожать републиканськими, демократичними установами Злучених Держав і бажають такого самого ладу для України. Мусимо мати парохів, які все і всюди возьмуть активну участь для помочі нашій старій вітчині, щоби наш нарід обєднався у своїй державі, як цілковито свобідний пан на своїй землі.

На місце тих священиків, що ворожі „народовластю", ми спровадимо зі старого краю таких, що тепер терплять переслідування від ворогів за свій український патріотизм.

Поки-що треба зaждати короткий час.

Чимало церков розпочало судові кроки, щоби перебрати церковне майно на виключну власність громади, або щоби виповісти місце тростіса епископови Богачевському.

В кількох парохіях процес вже скінчився, усюди побідою парохіян. Ми певні, що американські суди вирішать таксамо всюди, де громади застоять за своє право, як належить.

Спосіб, як домагатися привернення права власности на громаду і уневажнити запис на епископа, є оттакий:

1) Є такі парохії, де зроблено запис в підступний спосіб. Щоби запис був важний, то потреба через три слідуючі неділі, публично у церкві, голосити, що назначеного дня, о назначеній порі, відбудеться парохіяльний мітінг на тое, щоби записати церкву на епископа. Коли такий мітінг відбувся, то секретар мусить вписати у протокол, кілько було людий, хто поставив внесення, хто підпер і кілько людий заявилося за внесеннем.

Коли всі ті формальности не були сповнені, то треба подати до суду, щоби уневажнив запис, яко підступний (fraudulent). Розуміється, що сам церковний комітет не має ніякого права ухвалювати запис, а вжеж прямою ошукою булоби, якби де прибито печатку і донесено, що мітінг відбувся, а ніякого мітінгу не було.

2) Де запис зроблено легально, там потреба скликати парохіяльний мітінг і зібрати підписи парохіян, що вони жадають назад виключного права власности на церковне майно, яке створили самі своїми складками.

3) Де в чартері є епископ тростісом, там вистарчить скликати парохіяльний мітінг і перевести ухвалу, що парохія скидає епископа зі становища тростіса.

Найлучше буде, коли громада, яка хоче дістати заряд майна в свої руки, найме доброго адвоката, який поучить і подбає, щоби всі формальности були сповнені. В ріжних стейтах є ріжні права, але усюди громади виграють процес, коли тільки возьмуться до справи енергічно і вміло. Комітет подасть інформації, або й пришле свого відпоручника до кождої парохії, яка того зажадає.

Тому, що хочемо мати докладний перегляд наших сил, длятого взиваємо ті громади, які ще не зголосилися до нас, щоби вони як найскорше прислали звіти, як справа у них стоїть, а також щоби прислали свої датки на фонд оборони нашої церкви.

Просимо не забувати, що в перших днях квітня подамо поіменну лісту всіх церков, які стоять в наших рядах. Вважайте, щоби не бракувало там вашої громади!

В послідній хвилі довідуємося, що епископ Богачевський засуспендував Отця Мітрата, Д-ра Йосифа Жука за то, що він став поруч із народом, щоби привернути нашій церкві права, застережені нам в унії з Римом, а зокрема за то, що парохія в Карнегі внесла справу до суду, щоби церковні проперти були привернені назад на виключну власність громади.

За тою суспензою прийдуть мабуть і другі, але вже тої одної вистарчить, щоби наша іміграція знала, яке становище заняти. Тепер якраз має вона заявити, чи признає право екзекуції епископови Богачевському, якого ми всі оскаржуємо, що нехтує наш обряд, що помітує демократичними установами, що виступає проти наших американських та українських ідеалів, що своєю безсердечностю, зарозумілостю і браком християнської любови віділхнув від себе увесь наш свідомий і чесний загал. Ми тепер маємо вирішити остаточно, чи можемо признати нашим епископом чоловіка, який вважає нас за „темну масу", а себе за самовладця, який не числиться з ніяким голосом народу, вважаючи його за „товпу".

Як американські горожани, як Українці, як люди, що перейшли тверду школу іміграційного життя, як свідома і свобідна частина українського народа, ми приймаємо визов епископа Богачевського і кличемо: Руки проч!

Досить вже поневірки найбільших людських святощів, досить нагінки на волю, на людське достоїнство і на українських геніїв померших! Живих своїх людий не дамо на поталу. Слово народу, слово Боже! Наша іміграція і її добро важніще і більше, ніж сваволя насланих нам зайдів.

Ми не признаємо ні суспенз ані екскомунікацій, ані ніяких розпорядків, виданих епископом Богачевським, або його прислужниками. Ми віримо, ми знаємо певно, що наша іміграція так свідома, що перейде до дневного порядку над тими розпорядженнями еп. Богачевського. Ми не признаємо д-ра Богачевського нашим епископом, ні не признаємо ніякого владики, який буде нам накинений за призволом Польщі. Церковного майна не віддамо нікому, а для наших громад будемо домагатися права патронату, собто голосу в призначенню священиків. Ми не позволимо обкроювати привілеїв і прав нашого обряду, ми не признаємо примусового целібату, ми стоїмо на тій основі, що Апостольська Столиця є обовязана додержати усі точки, які запоручили нашій церкві попередні папи. Ми признаємо католицьку науку, як загальну для усіх, але із тим признаємо, що маємо свій власний національний обряд, до якого мішатись не дамо нікому. Саме тепер католицька церква створила новий національний обряд для Китайців і настановила для них китайську єрархію. Ми жадаємо тогосамого для нас, Українців. Ми хочемо мати свою українську національну єрархію, яка відчувалаби потреби і змагання української нації. Досить вже нам епископів-невигласків, які не хотять постояти навіть за свій обряд, а не то за права свого народу.

Ми, свобідні горожани Злучених Держав, ми, потомки славного, але тепер поневоленого українського народу, ми заповідаємо отверто, що не тільки будемо боротися за наші права на іміграції, але також поможемо нашим братам у старім краю, щоби на українських владичих престолах засіли мужі, повні великої любови для народних мас України!

Филаделфія, дня 18. марта, 1927 р.

Теодор І. Грицей, предс.; **Мих. Коцюк,** з. предс.; **Мих. Дармограй,** секр.; **Іван Ваверчак,** кас.; **Гр. Пипюк, М. Біян і Ів. Иванишин,** контрольори.

В. Щербаківський.

БУДІВЛЯНІ ПАМЯТНИКИ ЄГИПТА

(1)

В Африці на берегах великої і славної ріки, що зветься Нільом, можна бачити ще й нині величаві, таємничі й сумні руїни. То купи каміння, то стовпи і стіни, то цілі ліси камяних сох стоять і сумують.

Там якісь дивовижні, вирубані з суцільного каміня, величезні звірячі постаті сфінксів лежать і неначе щось стережуть, неначе щось пригадують, дивлячись мовчки, напружено кудись в далечінь, в глиб віків.

Ген величезні напів сонні піраміди закуталися, загорнулися в пісок і мріють про колишню славну бувальщину, про гучні події, записані на стінах їхніх льохів, та про своїх жорстоких фундаторів, фараонів.

Часом, неначе прокинувшися, вони то щось тихесенько шепочуть, неначе радючись з горячим вітром, то своїми таємничими написами-гієрогліфами мовчазно оповідають про славетну давнину цікавим мандрівникам археольогам.

Руїни — памятки колишньої слави.

Сі руїни — се памятки, що зоставила нам по собі колишня велика і могутня держава — Єгипет. Шість тисяч літ пишався Єгипет на берегах Ніля, шість тисяч літ пили Єгиптяни тільки нільську воду, шість тисяч літ працювали вони тяжко, щоб зоставити ті памятки, а самі проте мусіли піти на поталу чужинцям, Римлянам. Так за шістьдесять віків перед Христом вони вже росташувалися шатрами по берегах Ніля, а за пятьдесять віків перед Ним уже утворили могутню державу, заснували царську династію і своїми записами дали тому непохитні докази.

Історична доба в Єгипті починається з 5004. року перед Христом, коли було засновано першу царську династію, і потім Єгипет пережив чотири ріжні періоди, в залежности від того, де царі селилися, в якім місті.

1) Перший період — Мемфіський (5004—3064 р.) обіймає десять царських династій.

2) Другий, Тебайський період (3064—1110 р.) обіймає знову десять династій.

3) Третій— Сайський (1110—332 р.) теж десять династій до Олександра Македонського, котрий знищив східні держави і поставив царем-фараоном в Єгипті свого-ж таки начальника військового, Птольомея.

4) Четвертий період був уже Греко-Єгипетський і тягнувся до 30-го року перед Христом, коли цісар Август Римський зробив його римською провінцією.

Будівництво на услугах релігії.

Єгиптяне з самого початку своєї історії і до кінця не відходили від берегів Ніля, — вони не любили моря і були переважно народом хліборобським. — Культури вони ні від кого не позичали, навпаки певні в собі, вони плекали її помаленьку, але твердо і непомильно. Поки їх було ще не конче богато, вони кочували в шатрах як цигани, потім перейшли на хліборобство, а шатра замінили деревляними хатами. Коли уже Єгиптяне дуже розмножилися, та понищили ліси й дерева тоді вони дорозумілися мурувати будови з цегли і каміння, але призвичайка до шатрових і деревляних форм перейшла й у муровані будови й зісталася навічно в конструкціях надгробків, пірамід і храмів. Єгиптяне вірили в те, що чоловік має душу, або як вони казали свого двійника; вірили, що душа жиє по смерти чоловіка, що вона пробуває весь час поблизу трупа, поки він не зогниє, і в міру того, як тліє тіло, так само гасне душа, і коли тіло зовсім зогниє та розсиплеться, то і душа зникає зовсім без сліду.

Щоб запобігти тому лихові, Єгиптяне дуже старанно бальзамували тіло покійника й тоді вже воно на віки не псувалося, не нищилося. Такі бальзамовані трупи зовуться муміями; вони, пробувши яких чотири або пять тисяч літ в своїх могилах-пірамідах, дійшли до наших часів зовсім не зіпсованими. Щоб заховати ті мумії від ворожих рук, їх старанно ховали в мурованих, або вирубаних в скелях могилах і маскували самий доступ до могили. Так робили звичайно царі-фараони, жерці і богачі, а біднота не мала за що дбати про свою душу і їхні душі мучились і пропадали після смерти так само, як самі вони бідували при будуванню пірамід для царських душ.

Від Мемфійської доби до наших часів дійшли тільки надгробки, головним чином піраміди і так звані мастаба, храми-ж з тої доби не дійшли до нас, навпаки з доби Тебайської і Саїської дійшли не тільки гробівці (печери), але й великі храми.

Але розгляньмо з окрема кождий тип гробниць.

Камяні печери.

Там, де були великі камяні гори, приміром Лівійські, коло Бені Гасана, на захід від Теб стобрамних, там ховали покійників в печерах вирубаних в горах. Печера складалася з двох покоїв: переднього і заднього. Переднього бувало зовні, з приходу поцятковано різьбою і стовпами (кольонами), в середині теж гарно прибрано й розмальовано дуже гарними десенями в живих фарбах. Задній покій уявляв з себе глуху комору, де стояла статуя небіжчика, а її стіни були так само розмальовані, як і в передньому.

Єгиптяне думали, що душу можна обдурити підставивши замісць тіла щось подібне до покійного, приміром камяну статую. Тоді, по їх гадці, його душа вже не зникала, навіть колиб мумія пропала, бо вона тоді буде жити коло камяної статуї. Всеж таки не будучи в тому зовсім певні, вони ховали мумію глибоко під передньою кімнатою, спускаючи її в домовину через шиб заглибшки часом до 30 метрів. Сама труна бувала висічена з чорного, червоного, або білого каміня (на взір їхніх домів або храмів). Домовину спершу закривали одним суцільним каменем, котрого приганяли дуже щільно до нижньої частини шибу; потім засипували шиб грузом з каміння і зверху знову закривали одним суцільним каменем, або одною грубою плитою і так шліхували всю підлогу переднього покою, викладану такими самими плитами, щоб не можна пізнати, де знаходиться шиб. В передний покій приходили родичі покійника на споминки і приносили з собою всякі жертви, як і тепер у нас на Україні на панахиду, або на сорокоусти приносять так звані мисочки, коливо, вареники, яблука і инше. Часом, коли покої в печері були досить великі, то стелю підпирано стовпами або сохами.

Могили, муровані з коменя.

Другий рід могил, так звані Мастаба. Їх муровано з каменя. Вони подовгасті, штирокутні і до гори трохи звужуються. Даху на них нема, а стеля мурована з каменя. В середині так само збудовані, як і печери. Так само є передній і задній покій, так само в заднім покою стоїть портретна статуя покійного. Стіни так само росписані гієрогліфами (священними письменами), росповідаючими про події з життя небіжчика і всякими иншими малюнками. Тільки шиб іде до домовини не з переднього покою, а зверху, зі стелі, а сама домовина міститься глибоко під переднім покоєм. Такі „мастаба" можна бачити скрізь, і коло Мемфісу і коло Теб та навіть і в инших місцях.

(Дальше буде).

ДР. ЄРОНІМ КАЛИТОВСЬКИЙ.

(† 22, XII. 1926).

Бачу Його, як іде вулицею— не йде, а спішить, бо жде Його робота. Рука Його в положенні, немов зараз має щось важного писати; голова похилена, чоло покрите брижками, очі вплелені в землю, бо Він мабуть боїться, щоби хтось встрічний не перебив Йому думок та не забрав часу, якого Він так не має.

— А чекайте но, Меценас! Чого Ви так спішитеся? Десь Вас ніколи не видати. Заглянулиб Ви коли між нас.

„Ой, Добродію! Так не маю часу. Хочу вже раз упорядкувати бібліотеку Дубравського, скатальоґувати її, щоби дати до прилюдного ужитку".

— А бійтеся Бога! То чиж нема кому тим зайнятися, та Вам, старшому чоловікові? Возьміть якого молодого чоловіка до цієї роботи.

„Ей, знаєте — таки я сам мушу це перевести, бо нема охочих до такої праці, а справа пильна. Хай люде позичають книжк тай читають".

— Ну, та може яку хвилину поза тим таки знайдете для себе?

„Коби то тільки роботи, що бібліотека! А тут треба їхати в неділю на село до читальні; от надходить Шевченкове свято: треба подумати про концерт, уложити програму, знайти промовців, видати відозву до читалень в справі Шевченкового свята, приготовити декларації і т. д. — ей, стільки тої роботи, що годі від неї обігнатися".

— А чому Ти, Єроніме, не прийдеш коли до нас? — питає свояк Покійника. — Таж Ти місяцями до нас не приходиш. Чи не гніваєшся?

„Чогоб то мені гніватися? Але знаєш, стільки маю преважної роботи (ті слова Покійник вимовляв з притиском)! Треба приготовити й вислати привітне письмо на ювилей Грушевському, хочу приготовити реферат про його діяльність. Дальше зближається свято Просвіти; знов треба про все подумати та все уложити так у нас, як і по читальнях. А тут ще треба вглянути в діловодство дахівкарні філії Просвіти і т. д. Годі собі дати раду! Але може до латинських свят з тим всім упораюся, то заглянув до тебе.

— Чому Ви, Тату, так спішитеся? Та посидьте ще з нами — говорили діти при вечері. Ми так мало з Вами говоримо. Ще трохи, Тату, посидьте, а ми Вам скажемо, що у нас в школі чувати.

„Иншим разом, мої любі дітоньки. От небавом прийдуть святочні ферії, то й у мене буде більше часу. А тепер я маю дуже пильну роботу; треба переглянути звіти з читалень, виготовити звіт від філії на Загальні Збори у Львові — а як я його не зроблю нічю, то в день годі, бо засідання за засіданням, то в Повітовій Раді, то в магістраті і т. д. А всюди треба бути, бож я заступаю українські справи".

І пішов у робітню.

Сидить коло стола, морщить чоло, думки думає й переливає їх на папір. Перо скрипить. Вже північ. Перо скрипить, плаче, немов нарікає: дай же мені, чоловіче, відпочити хоча на хвилину. Таж не всі такі залізні при праці, як ти! Дарма. Щойно півні і передрання зоря пригадували Покійному, що і Йому пора відпочити.

Нераз, було, дивлюся на Нього на вулиці і думаю собі: цей чоловік — то неначе уосіблення українського народа. Поринає в праці, виснажується, хоч з цієї праці сам не має великого хісна. На лиці у нього пригноблення, якесь страждання — здається нема у нього сили до життя. А проте, якаж у Нього творча сила, а який гумор виривається з тої наболілої душі! Таке саме було в Покійника. Здавалося, радість у Нього ніколи не гостила. А бувало зі зболілих уст пливли жарти й запити, немов зпід скали бив ключ здорової води.

Незвичайний був чоловік. Патріот до самовідречення.

„Я ввесь труд, весь вік
Тобі (народе) дав",

— як справедливо сказав про Нього один з промовців. А з другої сторони так умів поступати з чужинцями в політичних установах, що ніхто не міг Йому нічого закинути. Свій великий розум умів Він лучити з щирим серцем. А симпатії здобував собі не коштом своїх національних чи політичних переконань, але тою добротою і щиростю, перед якою кожний мусів схилити голову.

„Добрим" адвокатом не був, бо не брав брудних та неясних справ. Він не був адвокатом для зарібку, лише був чоловіком, що в кожній справі шукав правди — як сказав один адвокат у прощальній промові.

Мабуть, що нема між нами другої так чесної людини-громадянина, такого безсребренника, як Покійник. А треба знати, що лише такі люде приготовляють красшу майбутність народові — говорив инший промовець.

За те все судьба принайменше одно добро Йому зробила: дала легку смерть, умер нагло, без мук.

Умер. А кілько то вільних місць до праці по Нім лишається.

— На кого-ж Ти лишаєш читальні? — питав з плачем над гробом один селянин.

Певно знайдуться люде, але ледви чи буде такий труженик, такого розуму й серця, як Покійник.

Не лише в Стрийщині положив Покійник великі заслуги на просвітньому й політичному полі, але й у Борщівщині та Заліщиччині.

Покійник пробував також пера в письменстві. Знана Його гумореска „Декани з гір", „Гостина св. о. Миколая", „Подорож на Маківку". Крім тих творів лишив дещо в рукописах; великі спомини з часів російської інвазії мав вислати до котрогось з наших музеїв. Колиб не буденна дрібна робота, що забирала Йому багато часу, колиб Він не потребував був розмінювати золота свого мізку на шаги, то певно був би собі здобув не останне місце в письменстві або науці, як добрий правник. **Т. З.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, О.

Коляда Січовиків.

Клівлендські Січовики, які відорвалися від гетьманської централі в Шикаго, пішли з колядою і заколядували $152.

З того вислано до Обєднання $100, по $50 на інвалідів і Рідну Школу в краю, а $52.50 задержано в січовій касі як січовий фонд.

Колядували: М. Мицак, В. Гузіль, Ф. Форемний, Т. Бандура, Д. Бандура, Й. Жук, В. Поток.

М. Левицький, сотник;
В. Гузіль, писар фін.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

З концерту на Рідний Край.

Українська Народна Школа на Норт Детройт ухвалила переслати з концертового доходу $15 для інвалідів в краю, а $5 на Рідну Школу.

Гроші вислано до краю через Обєднанне.

І. Андрушко, секр.

ЧЕСТЕР, ПА.

З мітінгу відділу Союза на Рідну Школу.

На звичайнім мітінгу тов. ім. Т. Шевченка, від. 156 У. Н. Союза, відчитав гром. Іван Чопик листа з старого краю, якого переслала Рідна Школа.

Члени взяли справу під розвагу і ухвалили вислати на Р. Ш. з каси товариства $15. Кромі того зложили добровільні датки слідуючі члени: по $1.00: А. Коваль, С. Чабан, І. Борсук, М. Юдипак, М. Іщук, Г. Давід, В. Крамничний, П. Саідло, І. Чопик; по 50 ц.: М. Когуль, Я. Ташик, М. Муляр, В. Новак, П. Закорчемний, М. Парасюк, Артимко Яцко, С. Ткач.

Разом зібрано $28.50 і вислано на потреби Рідної Школи через Обєднанне в Филаделфії.

Іван Чопик.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

На Рідну Школу і інвалідів.

З рамени товариства Укр. Дім Просвіти пішли з колядою і зібрали $10.25 на Рідну Школу.

Жертвували: по $1.00: Теодор Мамчук, Іван Гиліговський, Йосиф Ґреськів, Онуфрій Шабатура, Дмитро Костик, Теодор Марків, Василь Сопотюк, Василь Рефьцо, Петро Вонс з Ст. Пол, Мінн.; по 50 ц.: Іван Дзяман, Іван Процай; по 25 ц.: П. Федорців.

Проситься тих, котрі деклярували жертви, щоби їх донесли.

Кромі цего зібрано на допомогу інвалідам на поминках у пані Проскурняк по бл. п. Петру Проскурняк. При спільнім обіді забрав голос п. Онуфрій Шабатура і горячими словами захотив дорогих гостей до жертв для тих, котрі втратили здоровле в боротьбі за визволення нашого народу.

Жертвували по $1.00: Анастазія Проскурняк, О. Шабатура, Лука Харчишин, Іван Оліник, Никола Запаржон; по 50 ц.: Петро Угринчук, К. Сокіл.

Разом зібрано $6.00. Обі квоти вислано до Обєднання.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда Тов. Жіноча Поміч.

Члени Тов. „Жіноча Поміч" в Ню Йорку, пані А. Йосик, М. Марусевич, І. Сокач і П. Середюк заколядували $109 на Рідну Школу.

В церкві св. Юрія при семій вулиці в Ню Йорку підчас Різдвяних Свят пані Крупка і Павлусевич зібрали на Рідну Школу $66.66.

На балі Жіночої Помочі 29. січня зібрано з продажи цвітів $6.09.

Разом $181.75.

З цего вислано до старого краю на „Рідну Школу" $90.00.

До Шкільної Ради в Ню Йорку передано $90.00.

Жертвували по $5.00: Ст. Ковбаснюк, П. Маюк, І. Самотюк; по $3.00: Ю. Ярема, Берник; по $2.00: К. Кум, А. Йосик, Т. Ткачук, С. Кобзар, С. Бздиль, І. Янкович, І. Бабій, В. Морський, Д. Садлер, Н. Коваль, М. Жуковський, Й. Соловський, Шеремета і Пасічник, І. Ярмола, В. Лоняк, В. Лазута, М. Свіца, Т. Комираз; по $1.50: А. Долішна; по $1.00: Й. Брусак, П. Середюк, Т. Гаврон, Т. Возняк, Ф. Параньна, А. Косик, В. Коніцький, Г. Тарас, О. Шуст, Гукайчук, Купчак, Турчин, С. Василинюк, М. Савіцька, М. Баляс, Н. Войтів, Яремчук, Лижецький, Словінський, А. Поміцок, Й. Мулярчук, Б. Стефанів, П. Дуда, І. Сокач, І. Рудий, І. Василик, І. Макар, В. Костів, М. Юткевич, І. Гузар, П. Панчишин, М. Низький, М. Боднар, Н. Паламар, І. Штойко, Балуґ, В. Кедровський, Петрів, М. Сокач, Я. Корнат. Т. Стасюк, Бапочок, Н. Василишин, С. Дзерчак, І. Гаврилко, Г. Конюх, М. Комарницька; по 50 ц.: М. Тиж, В. Садлер, Т. Семковин, В. Йонда, Мариненко, М. Лабуш; по 25 ц.: В. Яворський, В. Булавський.

С. Ковбаснюк, секр. рек.

ГАРКАВЕНКО В БОСТОНІ.

Слідуюча борба Гаркавенка в Бостоні відбудеться в четвер, 24-го марта в Ґренд Опера Гавз, борба до побіди.

(Огол.)

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

240.

Бр. св. Петра і Павла в Юнгставн, О., відділ 274. Укр. Нар. Союза.

Повідомляємо всіх наших членів місцевих і позамісцевих, що ми розпочали збірку жертв на Сиротинець-Захист при Українськім Народнім Союзі за рік 1927-мий. У нас на мітінгу запала ухвала, що кождий член без ріжниці має жертвувати на таку благородну ціль наймение одного доляра на рік. Минувшого року всі наші члени повинувалися такій ухвалі і зложили свої офіри на таку важну справу, тож надіюся, що і на цей рік ми схочемо показати, що ми свідомі свого завдання. Сподіюся, що і з братської каси також щось жертвуємо. Ідім слідами других народів, як: Айриші, Німці, Словаки, Жиди а хотяйби навіть наші вороги Ляхи. Вони себе вже давно забезпечили, будуючи подібні інституції і тому про них світ більше знає. Це не буде політична, партійна або релігійна інституція, до котрої малиби право лише упривілейовані одиниці. Це буде Український Загал і Загал без ріжниці партій і переконань буде з неї користати, бо буде під контролею Загалу. — Остаю з глибоким поважашям, Михайло Лопушанський, секр.

241.

Бр. св. Арх. Михаїла в Газельтон, Па., відділ 85. Укр. Нар. Союза.

Посилаємо 25 долярів і 50 центів на будову Сиротинця при Укр. Нар. Союзі. Члени нашого братства зложили від себе 15 долярів і 50 центів а з братської каси призначено 10 долярів. Сею дорогою відзиваємося до тих членів нашого братства, котрі ще не всіли зложити своєї лепти, щоби поспішили зі своїми жертвами і сповнили свій громадянський обовязок.

Ніхто за нас не подбає, як ми самі за себе не будемо дбати. Хто знає, чиє завтра? В разі нашої смерти наші діточки можуть лишитися на ласку і неласку чужих нам людий. Тадж прецінь такий Сиротинець бодай в малій части мігби заступити батька-матір і дати нашій сирітці гідну опіку і гарне виховання в національній свідомости. — Пишусь з поважанням, О. Костюк, секретар.

242.

Тов. Згода в Гамтрамк, Миш., відділ 20. Укр. Нар. Союза.

До Хв. Комітету будови Сиротинця-Захисту при Укр. Нар. Союзі.

Перепрашаємо, що наше Товариство так опізнилося з висилкою жертв на Сиротинець. Причиною опізнення були деякі одиниці, котрі в кождім гарнім ділі добачують якісь хиби і лягають гнилою колодою, щоби бодай на хвилю спинити благородні наміри щирих працьовників. Але правда побідила і сподіємося, що наше товариство стане приміром для других громад. У нас починається наново жвава народна робота. — Остаємо з глибоким поважанням; за уряд: Іван Крупка, предсідатель; Іван Заблоцький, секретар.

243.

Тов. ім. Ів. Франка в Ню Кестл, Па., відділ 74. Укр. Нар. Союза.

На мітінгу ухвалили члени, щоби з товариської каси виплатити суму 10 долярів як жертву на Сиротинець-Захист при Українськім Народнім Союзі. Члени від себе зложили добровільними датками 17 долярів і 60 центів. Разом в залученню пересилаю 27 долярів і 60 центів. — Остаю з поважанням, Осип Мельник, писар.

244.

Бр. св. Арх. Михаїла в Алентавн, Па., відділ 147. Укр. Нар. Союза.

Хв. Заряде:

В залученню висилаємо чек на суму 27 долярів як жертву від наших членів на будову Сиротинця-Захисту при Укр. Нар. Союзі.

Наше братство ставиться дуже прихильно до такого гарного діла а також поодинокі члени радіють, що прецінь і ми діждемося свого Сиротинця-Захисту як є у других народностий. Лиш витревалости і троха більше жертвенности і заінтересовання ширшого загала, а наші мрії здійсняться.

Ми розпочали збирати жертви на 1927-мий рік і як лише зберемо більшу суму, то сейчас вишлемо до Заряду будови Сиротинця. — Остаємо з глибоким поважанням. За Уряд братства, М. Гуцайлюк, секр.

ГАРКАВЕНКО В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

В пятницю, 25-го марта Гаркавенко буде знова боротися в Рочестер в великій Конвеншин Гол.

(Огол.)